

УДК 7.012-051:745,749 (477)
 ORCID 0000-0001-5153-8028
 ORCID 0000-0003-4452-7149
 ORCID 0000-0002-8090-6990

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА В РОБОТАХ УКРАЇНСЬКИХ ДИЗАЙНЕРІВ

Осадча Алла Миколаївна

старший викладач кафедри рисунка та живопису,
 Київський національний університет
 технологій та дизайну

Осадчая Алла Николаевна

старший преподаватель кафедры рисунка
 и живописи, Киевский национальный
 университет технологий и дизайна

Alla Osadcha

Senior Lecturer of the Department of Drawing and
 Painting, Kyiv National University of Technologies
 and Design

Пільгук Олеся Анатоліївна

старший викладач кафедри рисунка та живопису,
 Київський національний університет технологій
 та дизайну

Пильгук Олеся Анатольевна

старший преподаватель кафедры рисунка и
 живописи, Киевский национальный университет
 технологий и дизайна

Olesia Pilhuk

Senior Lecturer of the Department of Drawing and
 Painting, Kyiv National University of Technologies
 and Design

Бистрякова Валентина Никодимівна

доцент кафедри рисунка та живопису,
 Київський національний університет
 технологій та дизайну

Быстрякова Валентина Никодимовна

доцент кафедры рисунка и живописи,
 Киевский национальный университет
 технологий и дизайна

Valentyna Bystriakova

Associate Professor of the Department of Drawing
 and Painting, Kyiv National University
 of Technologies and Design

Анотація. У статті надано оцінку ролі елементів декоративного мистецтва у вітчизняному дизайні. Виокремлені витoki і взаємозв'язок декоративного мистецтва й дизайну. Розглянуті деякі визначення, поняття дизайну. Встановлено, що базовою характеристикою, яка допомагає відокремити дизайн від декоративної творчості, є ручна художня праця, притаманна саме декоративному мистецтву. З'ясовано, що від дизайну в декоративно-прикладну творчість може бути запозичена досконала техніка й технологія, а, своєю чергою, декоративно-прикладна творчість відкриває для дизайну більші художні можливості. Виявлено, що, загалом, дизайн і декоративне мистецтво є взаємозалежними й водночас відносно автономними. Наведені конкретні приклади із творчої практики українських художників і дизайнерів. Розглянуте функціонування творчих майданчиків Національного музею українського народного декоративного мистецтва й Музею сучасного мистецтва України.

Ключові слова: декоративне мистецтво, декоративно-прикладне мистецтво, дизайн, культура, предметне середовище, ергономіка.

Визначення проблеми. Образотворче декоративне мистецтво й дизайн взаємозалежні, але за цього відносно автономні. Дизайн має свою проблемну область, власні завдання й ідеологію. Водночас, образотворче декоративне, разом з тим і декоративно-прикладне мистецтво, є проміжною, але необхідною ланкою, яка забезпечує взаємодію дизайну й культури. У певному напрямі дизайн впливає на зовнішнє вираження сучасного образотворчого мистецтва. Він зосереджений переважно на формі й відповідає за оформлення предмета мистецтва. Водночас, культура являє собою змістовну квінтесенцію дійсності, розкривається через зміст системи матеріальних і духовних цінностей. Таким чином, дизайн (форма) і культура (зміст) у своєму взаємозв'язку знаходять гармонію у творах мистецтва.

Дизайн, що зберігає за собою місію гуманізації середовища шляхом надання йому випереджальних функціональних, естетичних і екологічних якостей, наразі набуває ще одну важливу роль, перетворюючись на креативне середовище для формування нових ціннісних орієнтирів. Сучасний дизайн передбачає художнє проектування естетичного вигляду споживчих виробів, виготовлених промисловим способом. Зазначене художнє проектування, безумовно, може передбачати задіяння елементів декоративного мистецтва.

Беззаперечно, що роль дизайну в сучасному світі неухильно зростає, і подібна тенденція буде лише набирати силу. Мова йде про дизайнерів, дизайнерські агентства, графічний дизайн, дизайн середовища, веб-дизайн, арт-дизайн, фото-дизайн тощо. Непрямим підтвердженням цього положення є те, що поняття “дизайн” наразі ввійшло не тільки у сферу культури й сучасного образотворчого мистецтва, але й у повсякденне життя людства.

Зв’язок проблеми із важливими науковими чи практичними завданнями. Зазначений зв’язок полягає в тому, що сукупність питань, порушених у межах цієї публікації, знаходиться на перехресті кількох наукових дисциплін: дизайно- й мистецтвознавства, а також історії й філософії культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв’язання означеної проблеми. Серед останніх за часом (2017–2018 рр.) наукових розвідок про дизайн в Україні можна вказати роботи таких учених, як С. Сьомка [10; 11], Н. Чуприна, Т. Струмінська [13], Л. Іванова, О. Сергеева, С. Котлик, О. Соколова [6; 7]. Водночас, за минулі роки декоративне, за врахування декоративно-прикладного й декоративно-ужиткового, мистецтво стало об’єктом вивчення таких науковців — Н. Урсу, І. Гуцул [12], З. Мацишина [8], Л. Ейвас [5], Л. Гарбузенко [3] тощо.

Відаючи належне здійсненим ґрунтовним дослідженням (наразі в Україні вже сформовані окремі наукові школи й студії із вивчення дизайну), слід вказати, що виявлення співвідношення декоративного мистецтва й дизайну, враховуючи використання останніх даних із мистецької практики, є відносно малодослідженим питанням. Зазначене, власне, і визначило актуальність цієї статті.

Метою публікації є дослідження особливостей використання елементів декоративного мистецтва в роботах українських дизайнерів.

Об’єктом дослідження виступає вплив естетичних канонів декоративного мистецтва України, за врахування етнотрадицій, на формування дизайну. Відповідно, **предметом дослідження** є співвідношення декоративного мистецтва й мистецтва дизайну в культурі нашої країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Освоєння людиною світу було напругою пов’язане з розширенням її культурного світогляду та предметно-просторового оточення. Безсумнівно, що саме культура стала тим середовищем, з якого вийшла ціла низка наявних нині соціальних феноменів, серед них образотворче декоративне мистецтво й дизайн. Відповідно, існував і зворотній процес, коли збагачення й розвиток культури відбувалися за рахунок матеріальних і духовних досягнень, а також еволюції соціальних феноменів.

Образотворче декоративне мистецтво посідає в культурі особливе місце, що відбувається завдяки не лише єдності змісту і форми образотворчого й прикладного мистецтва, але і їхньої символістики, що виражає ідею не однозначно, а через низку думок. Підтвердження цього переконання виявляється в доволі частих спробах ототожнення культури з мистецтвом і навпаки. Поняття “мистецтво”, наразі, трактується подвійно: у широкому сенсі — як вищий рівень майстерності в будь-якій формі життєдіяльності й у вузькому змісті — як специфічна художньо-образна форма відтворення дійсності. Виникаючи як підсумок творчих зусиль художника, твори образотворчого мистецтва у своєму наявному бутті набувають надособистісного характеру. Сприйняття твору образотворчого мистецтва не лише свідчить про індивідуальну, художньо-образну своєрідність творця, але й характеризує колективні форми переживання, властиві епосі його життя і творчості [6].

Що стосується дизайну, то він у різні часи позначався відмінними дефініціями: “технічна естетика”, “проектна діяльність”, “промислове мистецтво”, “декоративно-прикладне мистецтво” тощо. Наприкінці 50-х рр. ХХ століття, коли у багатьох країнах світу з’явилася можливість масового виробництва промислових товарів, для позначення цього явища остаточно утвердилися поняття “дизайн” і “промисловий дизайн”. Дослівний переклад латинського слова “desianare” означав “визначати, позначати”. Уперше слово “disegno” — “малюнок, креслення, проект” — було запроваджене в тексти

з історії й теорії архітектури в XV столітті. Згодом цей термін перемістився до англomовної літератури (“desin”) і значив “проєктувати, конструювати”. В Оксфордському словнику поняття “дизайн” визначалося як “задуманий людиною план або схема чогось, що буде реалізовано, перший нарис майбутнього твору мистецтва”. До середини 80-х рр. XX ст. сформувалася і відповідна дисципліна. Однак і донині очевидно, що явище, яке позначається поняттям “дизайн”, багатогранне, багатозначне й потребує семантичних уточнень [7; 10; 13].

У сучасному світі досить проблематично представити яку-небудь сферу діяльності, де б не працював дизайнер. Дизайн як промислова творчість і метод проєктування допомагає людині в роботі й побуті, впливає на образ і стиль життя. Дизайн — це органічне нове з’єднання наявних матеріальних об’єктів і (або) життєвих ситуацій на основі методу компонування з необхідним використанням даних науки з метою додання результатам цього з’єднання естетичних якостей і оптимізації їхньої взаємодії з людиною й суспільством [7]. Це визначає наявність властивих дизайну соціальних наслідків, що виявляються в сприянні суспільному процесу й формуванню особистості. Терміном “дизайн” може визначатися власне задум (проєкт), процес його реалізації й отриманий результат.

Складну картину дизайну доповнюють значні зміни у сфері культури. Те, що раніше було лише промисловим виробом, наразі в повній мірі може знаходитися на одному щаблі з творами мистецтва. Прикладом цього можуть уважатися експозиції музеїв сучасного мистецтва в найбільших містах світу.

Через різноманіття форм дизайну в дослідницькому середовищі виникає інтерес до природи й можливостей дизайнерської діяльності, по-перше, з погляду процесу проєктування й проєктної культури, а по-друге, у контексті змісту культури сучасного суспільства, її зв’язку із природним середовищем.

Дизайн як форма творчості є результатом розширення сфери дії прикладного мистецтва, його розвитку на промисловій основі. Об’єктами дизайну є утилітарні речі, які мають практичне значення й, крім естетичної функції, виконують значний обсяг інших функцій, причому естетика речей обумовлена практичними вимогами.

Під декоративним мистецтвом розуміється специфічна форма художньої творчості у сфері ство-

рення предметів побуту, яка заснована на ручній художній праці [4]. Саме ручна художня праця виступає тією характеристикою, яка допомагає, з одного боку, відокремити дизайн від декоративної творчості, а з іншого — виділити в самому мистецтві дві сфери, які характеризують його сучасний стан, ремісничу й промислову форми.

Щодо взаємозв’язку дизайну й образотворчого декоративного мистецтва існують різні погляди. Перший передбачає те, що дизайн являє собою форму мистецтва, здатну насамкінець “поглинути” декоративно-прикладне мистецтво. На доказ цього наводяться такі аргументи [3; 12 тощо]:

– Прикладне мистецтво знаходиться у глибокій кризі, і йому на зміну на перші позиції висувається мистецтво сучасне, у якому духовні пошуки не запитані, а натомість акцент здійснюється на речі й спосіб поводження з ними. Зокрема, вказане у повній мірі виявляється у мистецтві графіті.

– Сучасне мистецтво спрямоване на одержання матеріального прибутку, що є основним критерієм художності й майстерності. За цього духовна значимість замінена економічною вартістю. Художник торгує своєю популярністю для реклами автомобілів, морських круїзів та інших атрибутів суспільства споживання.

– Дизайн ідеально вписується у систему “виробництво–споживання”, являючи собою бізнес, чітко орієнтований на одержання прибутку. З огляду на вказане, будь-який предмет може одержати статус твору мистецтва, якщо добре продається.

– Дизайн як синтез багатьох видів мистецтва створює нову форму художнього розвитку. Він, характеризуючись переходом до масового тиражування (здешевлення предметів мистецтва) і масмедіа (полегшення доставки, агресивної реклами), стає суттю масової культури.

Другий погляд передбачає те, що дизайн є не комплексною, але далеко не найбільш значимою (тобто аматорською) формою сучасного мистецтва. Аргументація цієї позиції є такою:

– Історія оформлення речей матеріального світу, яке наразі отримало назву “дизайн”, може бути виражена століттями й тисячоліттями. Цими навичками в більшій чи меншій мірі володіє кожний.

– Уявлення про користь і красу об’єкта, що створюється, завжди непостійні й мінливі. Декоративно-прикладне мистецтво й дизайн засновані на засадах творчості, однак ступінь заглибле-

ності й майстерності різні. Художник завжди може стати дизайнером, але далеко не всякий дизайнер спроможний бути художником, тому результати, які одержуються, не можуть бути співставними за своєю значимістю [5; 8 тощо].

Третій погляд на співвідношення образотворчого декоративного мистецтва й дизайну полягає у тому, що витoki дизайну якраз і починаються із прикладного мистецтва, але на нинішньому етапі ці явища культури розвиваються паралельно одне одному. Загальні риси прикладного мистецтва й дизайну очевидні: це — свобода творчості, створення ціннісних артефактів тощо. Вплив науки і техніки, застосування нового обладнання і технологій докорінно змінили завдання, які стоять перед дизайном.

У своїй практичній діяльності дизайнер не має можливості через складність тих предметів, які він повинен проектувати, здійснювати весь процес самостійно. Він є лише однією з багатьох осіб, що працюють над удосконаленням предмета. Процес реалізації загального задуму дизайнера уточнюється, розраховується іншими особами — таким чином відбувається ніби “знеособлення” предмета діяльності дизайнера.

Що стосується декоративного мистецтва, то тут процес творчості та його реалізація мають більш безпосередній зв’язок. У декоративному мистецтві художник бере участь на всіх етапах створення предмета. Ця участь може виступати як у контексті особистої, так і нести рекомендаційний характер для виробництва, на якому освоюється запропонований художником зразок виробу. Крім того, метою творчості художника є виготовлення твору певного виду мистецтва, а метою дизайнера — відновлення форм предмета відповідно до сучасних естетичних норм, удосконалення його конструктивних і функціональних властивостей. У цьому полягає основна відмінність декоративної творчості й дизайну [11].

Образотворче мистецтво як і раніше орієнтоване на особистісне відображення художником процесів, що мають особливе значення для релігійного, морального, естетичного самопізнання людини; у той час як дизайн призначений для масового створення артефактів, удосконалення середовища проживання, переслідує утилітарні цілі. Крім того, на відміну від прикладного мистецтва, дизайн усе більшою мірою характеризується залежністю від науки, техніки й технологій [12].

Розглянувши кожну із цих позицій, можна запропонувати власну, яка полягає у тому, що дизайн і декоративне мистецтво є взаємозалежними й водночас відносно автономними. За цих умов дизайн створюється засобами, цінностями й ідеями образотворчого декоративного мистецтва, популяризує твори художньої культури, пропагує її досягнення, а також забезпечує інформаційне супроводження. Натомість образотворче мистецтво спирається на напрацювання дизайну під час оформлення художніх творів — причому як у процесі їхнього створення, так і за розміщення у предметному середовищі. Сучасне декоративне мистецтво неможливе без дизайну, а дизайн, своєю чергою, не може існувати окремо поза мистецтвом.

Відносна автономність дизайну виявляється у таких компонентах:

- образотворче декоративне мистецтво спрямоване на духовні цінності, а дизайн — на зв’язок між виробництвом і споживанням, на впровадження художніх відкриттів у життя, у виробництво, у масову практику;

- образотворче мистецтво прагне створювати художні образи, а дизайн проектує майбутні об’єкти предметного середовища;

- дизайн не прагне створювати високомистецькі твори, хоча зрештою результат роботи дизайнера може спричинити саме до такого результату;

- для образотворчого декоративного мистецтва характерне створення, насамперед, одиничних екземплярів, натомість для дизайну принципове саме серійне виробництво;

- у мистецтві художник прагне виразити у своєму особистісному баченні духовні цінності епохи, а дизайнер орієнтований на запити майбутнього споживача й на їхнє оформлення у промисловому виробництві.

Отже, упродовж тривалого періоду до появи дизайну декоративна творчість створювала базу, нібито “готувала” його прихід. Формування способу творчості в дизайні відбувається поки за рахунок накопичених декоративно-прикладною творчістю знань і прийомів [13]. Таким чином, між ними ніби здійснюється своєрідний взаємообмін: від дизайну в декоративно-прикладну творчість приходять усе більш досконалі техніка й технологія; своєю чергою, декоративно-прикладна творчість відкриває для дизайну більші художні можливості.

Дизайнери нашої країни зуміли не лише акуму-

ловати українське традиційне, самотутнє мистецтво в сучасні арт-об'єкти, але й вирішити проблему інновацій у декоративному мистецтві, зберегти його як аксіологічний орієнтир сучасної культури згідно з рівнем соціального й технологічного розвитку суспільства.

Для українського декоративного мистецтва, як відомо, притаманним є тісний зв'язок із природою та національним корінням. Саме тому на виставках сучасних дизайнерів нашої країни об'єднуються відразу два вказаних компоненти. Власне дизайн, незважаючи на його комерційну сутність, народжується, як резонанс між відкриттями та спостереженнями людини за природою і її тонким почуттям сприйняття та реагування. Відчуття глибокої натхненності зовнішнього світу, що йде корінням в старовину, зберігається без змін у культурі індустріального суспільства. Тому є вельми необхідним, щоб у продукції дизайнерів виражалися людські почуття, яким би висококомеханізованим не було сучасне виробництво.

Розглядаючи окремі практичні аспекти використання елементів декоративного мистецтва в роботах українських дизайнерів, варто згадати про активну роль Національного музею українського народного декоративного мистецтва. Зокрема, одним із перспективних проектів закладу в співпраці з українськими дизайнерами є Всеукраїнський виставково-мистецький проект “Зооморфна пластика в сучасній кераміці”. Власне виставка буде проведена в приміщенні Національного музею українського народного декоративного мистецтва спільно з колективом артпростору “ЦеГлинаАрт” із 10 жовтня по 10 грудня 2019 року.

Метою вказаного проекту задекларовано формування сучасного погляду на зооморфну пластику, популяризацію творів художників-керамістів України, творче спілкування музейників, мистецтвознавців, майстрів та митців різних стилевих напрямів у мистецтві кераміки, поповнення музейної колекції. Мета й основні завдання проекту реалізуються через проведення презентацій творчого доробку художників-керамістів, відкритих мистецьких вечорів за певними темами, перегляд відеофільмів тощо [9].

Серед останніх виставок дизайнерів нашої країни, що відбулися у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва, варто назвати другу Всеукраїнську виставку ювелірного

та емальєрного мистецтва України “КВАДРА міні-метал. Ювелірне — мистецтво — емалі” (тривала із 15 листопада до 14 грудня 2018 року), яка стала продовженням виставкового арт-проекту, започаткованого в 2014 році з ініціативи відомого ювеліра й емальєра В. Хоменка. Нинішній час характеризується відродженням техніки гарячої емалі й художнього розвитку емальєрного мистецтва України. Проявами вказаного тренду є не лише використання гарячої емалі в оздобленні ювелірних виробів, а й у розвитку емалі у формах декоративних панно, які є складовими дизайну багатьох композицій у публічних просторах [2].

Іншим арт-майданчиком для презентації творів українських дизайнерів і художників є Музей сучасного мистецтва України. У квітні 2018 року в закладі розпочала роботу виставка “В контражурі” в межах проекту “Семейные ценности — родинні зв'язки”. На відкритті виставки (5 квітня) були представлені твори Марти Базак та Миколи Яковини. [1]. Надалі в листопаді 2018 року презентувалися твори Саші Прахової, Гєни Гончарова, Миколи Гончарова та Миколи Гончарова молодшого. У творчому доробку цих видатних майстрів — монументальний розпис, іконопис, портрети, натюрморти, абстрактні композиції, дизайн багатьох пам'яток культури Києва.

Таким чином, характеризуючись віковими національними традиціями, українське декоративне мистецтво представляє собою не лише потужний засіб естетичного розвитку художньої культури й освіти України в цілому, а є невичерпним джерелом ідей для впровадження у професійну проектну практику.

Висновки дослідження. З огляду на тематику цієї публікації, ми прийшли до певних висновків:

– Дизайн від самого виникнення був пов'язаний із такими категоріями, як проектна діяльність, технічна естетика, промислове мистецтво, а також декоративно-прикладне мистецтво. Водночас щодо власне зв'язку дизайну з образотворчим декоративним мистецтвом існують різні погляди. Зокрема, деякі науковці не заперечують “поглинання” дизайном декоративного мистецтва, оскільки дизайн починає бути своєрідною вищою мистецькою формою, яка вільна від вузькоспеціалізованого професіоналізму й водночас охоплює різні об'єкти, які раніше традиційно належали, наприклад, до графіки, пластики тощо. Натомість інші вчені перекона-

ні у протилежному — вони вважають, що дизайн є аматорською стосовно до декоративного мистецтва формою. Ще один погляд полягає у тому, що витки дизайну починаються із прикладного мистецтва, але наразі ці явища культури розвиваються паралельно одне одному. Крім того, є позиція: “дизайн не мистецтво, мистецтво не дизайн”.

– На нашу думку, дизайн і декоративне мистецтво є взаємозалежними й водночас відносно автономними. За цього дизайн створюється засобами, цінностями й ідеями образотворчого декоративного мистецтва, популяризує твори художньої культури, пропагує її досягнення, а також забезпечує інформаційне супроводження. Натомість образотворче мистецтво спирається на напрацювання дизайну під час оформлення художніх творів — причому як у процесі їхнього створення, так і за розміщення у предметному середовищі. Сучасне декоративне мистецтво неможливе без дизайну, а дизайн, своєю чергою, не може існувати окремо поза мистецтвом.

– Дизайнери нашої країни зуміли не лише акумулювати українське традиційне, самобутнє мистецтво

в сучасні арт-об’єкти, але й вирішити проблему інновацій у декоративному мистецтві, зберегти його як аксіологічний орієнтир сучасної культури згідно з рівнем соціального й технологічного розвитку суспільства. Значною є роль Національного музею українського народного декоративного мистецтва та Музею сучасного мистецтва України, які виступають де-факто арт-просторами для творчих виставок дизайнерів та інших митців нашої країни.

Перспективи подальших розвідок. Серед важливих напрямів досліджень проблематики використання елементів декоративного мистецтва в роботах українських дизайнерів доцільно виділити такі:

- виявлення відмінностей у характері використання елементів декоративного мистецтва у творах дизайнерів з різних регіонів України;
- оцінка досвіду митців інших країн Східної Європи в залученні компонентів і прийомів декоративного мистецтва в проектуванні й дизайні;
- прогнозування перспективних трендів розвитку українського національного дизайну й декоративного мистецтва.

Література / References:

1. Відкриття виставки “В контражурі” у Музеї сучасного мистецтва України. URL: <https://www.dolesko.com/Viidkritttya-vistavki-V-kontrazhurii-u-Muzeyi-suchasnogo-mistectva-Ukrayini.html> (дата звернення: 24.02.2019).
2. Всеукраїнська ювелірна та емальєрна виставка “КВАДРА міні-метал. Ювелірне — мистецтво — емалі”. URL: <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/news/Pages/View.aspx?MessageID=4666> (дата звернення: 24.02.2019).
3. **Гарбузенко Л. В.** Декоративно-прикладне мистецтво: крок до художньо-естетичної компетентності. Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. Кіровоград : Александрова М. В., 2016. 132 с.
4. **Губаль Л. М.** Декоративно-прикладне мистецтво : [альбом]. Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2015. 47 с.
5. **Ейвас Л. Ф.** З досвіду підготовки вчителя декоративно-прикладного мистецтва в Україні : монографія. Кривий Ріг : Чернявський Д. О. [вид.], 2016. 136 с.
6. **Іванова Л. О., Соколова О. П.** Введення в дизайн-проекування. Одес. нац. акад. харч. технологій. Одеса : Астропринт, 2017. 84 с.
7. **Іванова Л. О., Сергієва О. Є., Котлик С. В.** Основи промислового дизайну. Одес. нац. акад. харч. технологій. Одеса : Астропринт, 2017. 249 с.
8. **Мацішина З. А.** Виховання національної культури в учнів
1. *Vidkryttia vystavky “V kontrazhurii” u Muzei suchasnogo mystetstva Ukrainy.* URL: <https://www.dolesko.com/Viidkritttya-vistavki-V-kontrazhurii-u-Muzeyi-suchasnogo-mistectva-Ukrayini.html> (Last accessed: 24.02.2019).
2. *Vseukrainska yuvelirna ta emalierna vystavka “KVADRA mini-metal. Yuvelirne — mystetstvo — emali”.* URL: <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/news/Pages/View.aspx?MessageID=4666> (Last accessed: 24.02.2019).
3. **Harbuzenko L. V.** Dekoratyvno-prykladne mystetstvo: krok do khudozhno-estetychnoi kompetentnosti. Kirovohrad. derzh. ped. un-t im. Volodymyra Vynnychenka. Kirovohrad : Aleksandrova M. V., 2016. 132 p.
4. **Hubal L. M.** Dekoratyvno-prykladne mystetstvo : [albom]. Uzhhorod : Vyd-vo Oleksandry Harkushi, 2015. 47 p.
5. **Eivas L. F.** Z dosvidu pidhotovky vchytelia dekoratyvno-prykladnogo mystetstva v Ukraini : monohrafiya. Kryvyi Rih : Cherniavskiyi D. O. [vyd.], 2016. 136 p.
6. **Ivanova L. O., Sokolova O. P.** Vvedennia v dyzain-proektuvannia. Odes. nats. akad. kharch. tekhnolohii. Odessa : Astroprynt, 2017. 84 p.
7. **Ivanova L. O., Serhieieva O. Ye., Kotlyk S. V.** Osnovy promyslovoho dyzainu. Odes. nats. akad. kharch. tekhnolohii. Odessa : Astroprynt, 2017. 249 p.
8. **Matsyshyna Z. A.** Vykhovannia natsionalnoi kultury v uch-

загальноосвітніх шкіл засобами декоративно-прикладного мистецтва (XIX — початок XX століття) : монографія. Тернопіль : Осадца Ю. В. [вид.], 2017. 211 с.

9. *Національний музей українського народного декоративного мистецтва*. URL: <http://www.mundm.kiev.ua> (дата звернення: 24.02.2019).

10. *Сьомка С. В.* Біоніка в дизайні середовища. Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ : Ліра-К, 2018. 247 с.

11. *Сьомка С. В.* Ергономіка та ергодизайн. Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ : Ліра-К, 2018. 615 с.

12. *Урсу Н. О., Гуцул І. А.* Теоретичні основи композиції. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. 165 с.

13. *Чуприна Н. В., Струмінська Т. В.* Сучасні технології дизайн-діяльності. Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. Київ : КНУДТ, 2017. 415 с.

niv zahalnoosvitnikh shkil zasobamy dekoratyvno-prykladnoho mystetstva (XIX — pochatok XX stolittia) : monohrafiia. Ternopil : Osadtsa Yu. V. [vyd.], 2017. 211 p.

9. *Natsionalnyi muzei ukrainskoho narodnoho dekoratyvnoho mystetstva*. URL: <http://www.mundm.kiev.ua> (Last accessed: 24.02.2019).

10. *Somka S. V.* Bionika v dizaini seredovyshcha. Nats. akad. ker. kadriv kultury i mystetstv. Kyiv : Lira-K, 2018. 247 p.

11. *Somka S. V.* Erhonomika ta erhodyzain. Nats. akad. ker. kadriv kultury i mystetstv. Kyiv : Lira-K, 2018. 615 p.

12. *Ursu N. O., Hutsul I. A.* Teoretychni osnovy kompozysii. Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2018. 165 p.

13. *Chuprina N. V., Struminska T. V.* Suchasni tekhnolohii dyzain-dialnosti. Kyiv. nats. un-t tekhnolohii ta dyzainu. Kyiv : KNUDT, 2017. 415 p.

Осадчая Алла Николаевна, Пильгук Олеся Анатольевна, Быстрякова Валентина Никодимовна **Использование элементов декоративного искусства в работах украинских дизайнеров**

Аннотация. В статье дана оценка роли элементов декоративного искусства в отечественном дизайне. Выделены истоки и взаимосвязь декоративного искусства и дизайна. Рассмотрены отдельные определения понятия дизайна. Установлено, что базовой характеристикой, которая помогает отделить дизайн от декоративного творчества, является ручная художественная работа, которая присуща именно декоративному искусству. Выяснено, что от дизайна в декоративно-прикладное творчество может быть заимствована совершенная техника и технология, а, в свою очередь, декоративно-прикладное творчество открывает для дизайна большие художественные возможности. Выявлено, что, в целом, дизайн и декоративное искусство являются взаимозависимыми и вместе с тем относительно автономными. Приведены конкретные примеры из творческой практики украинских художников и дизайнеров. Рассмотрено функционирование творческих площадок Национального музея украинского народного декоративного искусства и Музея современного искусства Украины.

Ключевые слова: декоративное искусство, декоративно-прикладное искусство, дизайн, культура, предметная среда, эргономика.

Alla Osadcha, Olesia Pilhuk, Valentyna Bystriakova

The Use of Decorative Art Elements in the Works of Ukrainian Designers

Summary. In article an assessment of a role of elements of decorative art in domestic design is given. Sources and interrelation of decorative art and design are allocated. Separate definitions of a concept of design are considered. It is established that basic characteristic which helps to separate design from decorative creativity is manual artwork, which inherent in decorative art. It is found out that from design in arts and crafts creativity the perfect equipment and technology can be borrowed, and, in turn, arts and crafts creativity opens great art opportunities for design. It is revealed that in general the design and decorative art are interdependent and at the same time rather autonomous. Concrete examples from creative practice of the Ukrainian artists and designers are given. Functioning of creative platforms of the National museum of the Ukrainian folk decorative art and the Museum of Modern Art of Ukraine is considered.

The design has the problem area, own tasks and ideology. At the same time graphic decorative, including arts and crafts are an intermediate, but necessary link which provides interaction of design and culture. In a certain direction the design influences external expression of the modern fine arts. It is concentrated mainly on a form and answers for design an object

of art. At the same time culture represents a substantial quintessence of reality, reveals through the maintenance of a system of material and cultural wealth. Thus, the design (form) and culture (contents) in the interrelation find harmony in works of art.

The design which reserves an environment humanization mission by granting to it the advancing functional, aesthetic and ecological qualities gets one more important role now, turning on creative environment for formation of new valuable reference points. The modern design provides art design of the consumer products of an aesthetic type made industrially. The specified art design certainly can provide involvement of decorative art elements.

It is unconditional that the design role steadily increases in a modern world, and the similar trend will only gain strength. It is about designers, the design agencies, graphic design, design of the environment, web-design, art design, photo design, etc. Indirect confirmation of this situation is that the concept “design” fell not only within the scope of culture and the modern fine arts now, but also within everyday life of mankind.

The design from the very beginning was associated with such categories as design activity, an industrial aesthetics, industrial art as well as arts and crafts. At the same time, there are different views regarding the actual connection of the design with the fine decorative art. In particular, some scholars do not deny the “absorption” of decorative arts design, since the design starts to be a kind of higher artistic form, which is free from highly specialized professionalism and at the same time covers various objects that traditionally belonged to, for example, graphics, plastic, etc. Instead, other scientists are convinced the opposite — they believe that the design is amateurish in relation to the form of decorative art. Another point is that the origins of design begin with applied art, but at the moment these cultural phenomena are developing in parallel. In addition, there is a position: “design is not art, art is not design”.

According to us, the design and decorative art are interdependent and at the same time rather autonomous. At the same time the design is created by means, values and the ideas of the fine decorative arts, popularizes works of art culture, propagandizes its achievements and also provides information maintenance. Instead of that the fine arts lean on a design operating time at execution of works of art — and both during their creation, and during their placement in the subject environment. The modern decorative art is impossible without design, and the design, in its turn, cannot exist separately out of art.

Designers of our country managed not only to accumulate the Ukrainian traditional, original art in modern art objects, but also to solve a problem of innovations in decorative art, to keep it as a valuable reference point of modern culture according to the level of social and technological development of society. The role of the National museum of the Ukrainian folk decorative art and the Museum of Modern Art of Ukraine which act de facto as art spaces for creative exhibitions of designers and other artists of our country is considerable.

Close connection with the nature and national roots, as we know, is characteristic of the Ukrainian decorative art. For this reason at exhibitions of modern designers and artists of our country two specified components unite at once. Actually the design, despite its commercial essence, is born as a resonance between opening and observations of the person of the nature and thin feeling of perception and reaction. The feeling of deep inspiration of the outside world which goes roots to old times remains without changes in the culture of industrial society. Therefore it is very necessary that in products of designers human feelings were expressed.

Keywords: decorative art, arts and crafts, design, culture, subject environment, ergonomics.